

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Драгієвої Людмили Василівни

на дисертацію Довгополик Катерини Анатоліївни

**«ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ
ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ВИКОРИСТАННЯ SMART-КОМПЛЕКСІВ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»,**

**подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми дослідження та зв'язок із планами відповідними галузей науки.

Соціально-економічні зміни в Україні мають потенціал для глибокої та всебічної модернізації соціальних інститутів, зокрема системи освіти, що сприятиме розвитку суспільства та підвищенню його конкурентоспроможності. Процеси, пов'язані з інтеграцією до Європейського простору освіти, визначають пріоритети сучасної системи вищої освіти, орієнтованої на підготовку висококваліфікованих педагогічних кадрів нового покоління, здатних до соціальної активності, креативності, творчої праці та професійного розвитку. Викладач, учитель виступає ключовим суб'єктом у сучасних процесах модернізації освіти, оскільки його рівень професійної компетентності, творчий потенціал та особистісна культура в значній мірі визначають ефективність освітніх змін. З огляду на це, підготовка майбутніх вчителів до викликів сучасності стає одним із пріоритетів системи освіти.

Сьогодні, одним із ключових завдань вищої освіти в Україні є підготовка майбутніх учителів до створення та використання сучасного освітнього середовища. Проблема підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів є актуальною з кількох причин. По-перше, швидкий темп розвитку технологій спонукає до постійного оновлення методів навчання та використання сучасних інструментів в освітньому процесі. По-друге, зміна потреб у навчанні вимагає адаптації методик до нових вимог суспільства та розвитку учнівських компетенцій за допомогою сучасних інформаційних та цифрових технологій. По-третє, використання SMART-комплексів сприятиме підвищенню ефективності навчання через інтерактивність, доступ до різноманітних джерел інформації, можливості вибудовування індивідуальної навчальної траєкторії здобувачів, що дає змогу перейти на рівень SMART-освіти, реалізуючи весь потенціал навчання за допомогою актуалізації сучасних технологій. По-четверте, готовність до ринку праці вимагає від закладів освіти підготовки фахівців, враховуючи потреби саме сучасного ринку праці. А використання SMART-технологій дає змогу успішно підготувати здобувачів освіти до життя в динамічному інформаційному суспільстві. Такий підхід дозволить підготувати вчителів, які будуть готові відповідати потребам сучасного освітнього процесу та забезпечувати якісне навчання з використанням сучасних інформаційних та цифрових технологій.

Отже, підготовка майбутніх вчителів до використання SMART-технологій є актуальною з точки зору як потреб сучасного навчання, так і їх майбутньої особистісно-професійної успішності. Проте слід визнати, що в закладах вищої освіти ще й досі бракує системної уваги цьому аспекту підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Саме тому, у дисертаційній роботі, що рецензується цілком виправданим є звернення авторки до цієї теми з метою успішного пошуку та апробації нових, більш конструктивних шляхів підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності. Відтак, актуальність і своєчасність теми дослідження здобувачки є цілком очевидним.

Дисертаційне дослідження постає складником наукової теми кафедри математики, інформатики та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців у підсистемі «бакалавр-магістр» (державний реєстраційний номер 0117U005424). Тему затверджено Вченою радою Ізмаїльського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 26 листопада 2020 року) та узгоджено на засіданні Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 28 вересня 2021 року).

Найбільш істотні наукові результати дисертації. Серед найбільш суттєвих результатів виконаної дисертаційної роботи вважаємо за необхідне відзначити такі:

1. Проаналізовано ступінь розробленості проблеми й стан підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності, уточнено сутність базових понять («SMART-навчання», «SMART-комплекс навчальної дисципліни», «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності», «дидактичний інструментарій», «цифровий освітній контент»).

2. Виявлено компоненти (професійно-мотиваційний, гностично-змістовий, операційно-діяльнісний та рефлексивно-особистісний), критерії (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний), показники та схарактеризовано рівні (високий, достатній, середній, низький) готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності.

3. Визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності. У результаті експериментального дослідження встановлено динаміку змін готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності. Визначення Коефіцієнту зростання рівня готовності у контрольних ($K=1,13$) та експериментальних ($K=1,46$) групах підтвердило робочу гіпотезу і дозволило стверджувати, що педагогічні умови підготовки майбутніх учителів

трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності є ефективними.

4. Розроблено й апробовано модель підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності, що включає основні блоки: цільовий, теоретико-методологічний, змістовно-методичний, оцінний та результативний. Розроблено технологічне забезпечення підготовки, що уміщує SMART-критерії та покрокову технологію підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища.

На наш, погляд на схвалення заслуговує запропонований у дисертації Довгополик К.А. дидактичний інструментарій для створення цифрового освітнього контенту SMART-комплексу та авторський розподіл інструментів SMART-технологій для формування дидактичного інструментарію вчителя. Адже йдеться в дисертації зокрема про такі компоненти готовності до використання SMART-комплексів, як-от: професійно-мотиваційний, гностично-змістовий, операційно-діяльнісний, рефлексивно-особистісний

Отже, наукова новизна та практичне значення є незаперечним, адже вперше розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови та розроблено модель підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертаційної роботи К. А. Довгополик, анотації та змісту публікацій дає змогу зробити висновок щодо наукової достовірності отриманих результатів дослідження, що підтверджується методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідниці.

Автор конкретизувала актуальність проблеми в меті, об'єкті, предметі та завданнях дослідження. Катерина Анатоліївна виконала чотири завдання, дотримуючись правильного використання необхідних теоретичних і емпіричних методів. Для аналізу використовувалися філософська, психолого-педагогічна, організаційно-методична література та нормативно-правові документи. Для проектування моделі підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності та технологічного забезпечення її реалізації використано педагогічне моделювання, а також враховувалися тестування, анкетування, опитування, самооцінка, експертне оцінювання та методи математичної статистики. Автор впроваджувала кількісний і якісний аналіз отриманих емпіричних даних, підтвердила вірогідність здобутих результатів.

Використання широкого кола джерел сприяло формулюванню дисертанткою обґрунтованих висновків, що стали логічним результатом проведеного дослідження.

Значення отриманих результатів для науки і практики полягає в розробці й упровадженні моделі підготовки майбутніх учителів трудового

навчання і технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності з урахування педагогічних умов.

Теоретичні надбання дисертаційної роботи доцільно використовувати для розроблення та впровадження освітньо-професійних програм, робочих програм освітніх компонентів для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Матеріали дисертаційного дослідження висвітлено у змісті елективного авторського курсу «SMART-комплекс у професійній діяльності сучасного вчителя». Результати дослідження успішно впроваджено в освітній процес Ізмаїльського державного гуманітарного університету, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, Криворізького державного педагогічного університету, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. У вступі до дисертації вказано, що її основні положення й результати відображено у 12 публікаціях (7 – одноосібні); із них – 2 публікації в зарубіжних виданнях, 1 з яких входить до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science; 7 публікацій у наукових фахових виданнях України з педагогіки, 8 праць апробаційного характеру, що опубліковані в збірниках матеріалів конференцій та інших виданнях.

Дослідження публікацій здобувачки демонструє високу повноту у викладенні основних положень та висновків дисертації що репрезентується. Належний рівень апробації результатів дослідження свідчить підтвердження про участь здобувачки у 7 науково-практичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів.

Зміст і структура дисертації. Структура дисертації Довгополик К.А. є обґрунтованою і логічною, презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, змістовно-інформативними додатками. Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки. Причому, кожний розділ відіграє важливу роль у будівництві наукового аргументу, починаючи з визначення проблеми в інтродукції та закінчуючи формулюванням висновків, які базуються на отриманих даних та аналізі.

Важаємо, що дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала тему дослідження, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументувала використання обраних методів дослідження.

Авторка поставила за мету – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності.

У дослідженні, на основі узагальнення передового педагогічного досвіду авторкою систематизовано модель як педагогічну систему, яка відображає певний ряд властивостей, важливих у досягненні мети, що була поставлена, що структурує взаємопов'язані блоки (цільовий, теоретико-методологічний, змістово-методичний, оцінний та результативний), а також

сформульовані педагогічні умови, що забезпечують якісну підготовку майбутніх вчителів трудового навчання та технологій у контексті роботи із SMART-комплексами (у інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти).

Також, слід вказати ще й на той факт, що Довгополик К.А. розроблено оригінальні, на наш погляд, підходи до реалізації визначених педагогічних умов щодо підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності, що базується на виокремлених критеріях, показниках, які впливають на рівень готовності підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності. До них було віднесено:

1. Удосконалення змісту професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності засобами елективного авторського курсу «SMART-комплекс у професійній діяльності сучасного вчителя».

2. Використання сучасного дидактичного інструментарію та технічних засобів під час підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

3. Активізація практичної підготовки щодо застосування сучасних технологій під час розроблення SMART-комплексу для викладання «Технологій» у закладах загальної середньої освіти на основі модельної програми.

Ідентичність змісту анотації і основних положень дисертації. Структура, зміст та висновки, які висвітлені в анотації, відображають ключові аспекти дисертації. Форматування дисертації відповідає вимогам державного стандарту, що стосуються наукових праць такого характеру. Дисертація Довгополик К.А. оформлена відповідно до чинних вимог до такого рівня робіт.

Дисертаційна робота не містить порушень академічної доброчесності, що засвідчується довідкою про результати перевірки на наявність плагіату від 27.12.2023 року.

Дискусійні положення та зауваження до змісту роботи. В цілому, високо і позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. Рекомендуємо більш розширено подати зміст і наповнення елективного курсу «SMART-комплекс у професійній діяльності сучасного вчителя». Він є в додатках, але це лише додаткова частина роботи. Бажано більш повно його описати в п.2.1.

2. Вважаємо, що за сучасних умов активної міжнародної інтеграції України робота значно виграла б, якби дисертантка додала б у п. 1.2. «Готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності: сутність та

структура» іноземний досвід у контексті професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

3. На с. 97-98 в описі другої педагогічної умови рекомендуємо більш докладно висвітлити власне бачення щодо вдосконалення змісту професійної підготовки.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії». Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку, що дисертація Довгополик Катерини Анатоліївни «Підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомое теоретичне та прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки та відповідає спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки, вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), її оформлення – вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 31.05.2019), а її авторка, Довгополик Катерина Анатоліївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедрою математики,
інформатики та інформаційної діяльності
Ізмаїльського державного гуманітарного
Університету

Людмила ДРАГІЄВА

Підпис кандидата педагогічних наук, доцента, завідувачки кафедри математики, інформатики та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету Драгієвої Л.В. засвідчую:

Начальник відділу кадрів

Г. М. Омельченко